

Fiktiva exempel

Fiktivt exempel 1 – Lillskogens fritidshem

BERÄTTARRÖST

Personalen på Lillskogens fritidshem har uppmärksammat något den senaste tiden. De har sett att barnen undviker det stora rummet på fritids och att de hellre är i det lilla rummet. Under en samling funderar de tillsammans med barnen på varför det är så här. Barnen beskriver då att ljudet ekar i det stora rummet så att det blir svårt att höra vad kompisarna säger. De berättar också att det mindre rummet är mysigare men eftersom så många vill vara där samtidigt kan det lätt bli bråk. Personalen bestämmer sig nu för att tillsammans med barnen undersöka hur lokalerna på fritidshemmet kan förbättras så att de bättre passar barnens aktiviteter och behov.

PAUS

RÖST 1

När det gäller **rättigheter i lärandet** har vi här ett bra exempel på barns och elevers delaktighet. Det handlar ju om deras rätt till inflytande över den egna lärmiljön.

RÖST 2

Sedan när det gäller **den sociala lärmiljön** har barn och elever har ofta kloka tankar om den och om hur de vill skapa god gemenskap. Därför behöver vi fråga dem, lyssna på dem och ta tillvara på vad de säger. Det är viktigt att skapa tillfällen för samtal om hela lärmiljön med alla barn och elever.

RÖST 3

Här tänker jag på **den pedagogiska lärmiljön**. Kan det vara så att det lilla och stora rummet inte är utformat utifrån aktiviteterna som är planerade? Behöver aktiviteterna planeras annorlunda, mer utifrån individernas och gruppens behov? Behöver vi använda mer visuellt stöd eller planera in fler aktiviteter som leds av vuxna?

RÖST 4

I **den fysiska lärmiljön** är ljudmiljön en viktig sak att tänka på, både för barn och vuxna. I ett stort ekande rum behöver vi undersöka möbleringen och de ljuddämpande materialen. Vi behöver också se över belysningen och andra saker som påverkar lärmiljön. Vi kanske kan utforma några avgränsade platser i det större rummet som är lugna och mysiga att vara i?

Fiktivt exempel 2 – Nu börjar vi

BERÄTTARRÖST

Det är en solig förmiddag i mars. Den första rasten har just tagit slut och eleverna i 8B kommer in i klassrummet i omgångar. På dagens planering står det Demokrati. Eleverna ska läsa en text och svara på frågor i grupp. Pappret med frågorna har redan delats ut på bänkarna. Nu behöver läraren bara få allas uppmärksamhet, men det är inte så lätt. Bara några elever längst fram verkar lyssna på henne trots att hon höjer rösten. En elev tittar drömmande ut genom fönstret och en annan skrynklar ihop pappret med frågorna och kastar det på golvet.

PAUS

RÖST 1

När en sådan här situation uppstår är det en utmaning att vända den. Utifrån ett **rättighetsperspektiv** behöver vi börja med att fundera på varför situationen har uppstått. En anledning kan vara att eleverna känner sig otrygga eller så kan det också finnas behov i gruppen som läraren inte ens känner till.

RÖST 2

I **den sociala lärmiljön** är det viktigt med inarbetade rutiner för att både individer och grupper ska vara trygga. En sak som kan skapa oro är övningar som man ska göra i par eller i grupp. Särskilt om man inte är förberedd på det eller om man känner sig osäker på förutsättningarna och förväntningarna.

RÖST 3

Ja, och hur skapar vi en god **pedagogisk lärmiljö**? Starten på lektionen kanske inte upplevs som tillräckligt tydlig av eleverna. Har vi tagit fram strukturerade och erkända rutiner för hur vi startar lektionerna på vår skola? Använder vi rutinerna så att alla, både elever och pedagoger, vet vad som ska hända och vad som förväntas av dem? Finns det elever som har behov av att få texten i förväg för att hinna ta del av den, till exempel i inläst version, så att de kan lägga sin energi under lektionstiden på att arbeta i grupp?

RÖST 4

Ja, jag tänker på **den fysiska lärmiljön** här. Under den här lektionen ska eleverna både arbeta enskilt -och sedan samtala i grupp. Hur stödjer möbleringen de här två olika aktiviteterna, samtidigt som arbetsron ska främjas? Om vi jobbar med ljudmedvetenhet här på skolan så kan vi tillsammans komma fram till hur vi vill ha det under de olika momenten som ingår i lektionerna.

Fiktivt exempel 3 – I skogen

BERÄTTARRÖST

Höstterminen har just startat och årskurs 4 på Gårdaskolan ska ha friluftsdag. Eleverna ska orientera i skogen som en samarbetsövning. De är indelade i grupper som ska hålla ihop hela dagen. En grupp består av tre elever. Det är Linda och Marco som är grannar och Erik, som gick på en annan skola på lågstadiet. När startsignalen går tar de kartan och ger sig iväg. Efter en halvtimme kommer Linda och Marco springandes in i mål med kartan i högsta hugg och frågar ivrigt vilken tid de fick. Men var Erik är, det vet de inte riktigt.

PAUS

RÖST 1

Det är viktigt att eleverna har fått förutsättningar att samspela med varandra. Jag tänker utifrån ett **rättighetsperspektiv**. Det gäller särskilt vid schemabrytande aktiviteter och samarbetsövningar, där alla elever har rätt att få det stöd som de behöver för att lyckas.

RÖST 2

Gruppindelningen och syftet med uppgiften är det centrala när vi undersöker **den sociala lärmiljön**. Om aktiviteten syftar till att eleverna ska samarbeta är det bra om eleverna i gruppen känner varandra. Att välja en prestationsaktivitet som samarbetsövning kan motverka syftet. När eleverna inte känner varandra så bra behöver vi ha rutiner för att skapa trygghet.

RÖST 3

Här är det viktigt med en genomtänkt och tydlig planering av **den pedagogiska lärmiljön**. Ett förslag är att ha ett klassfoto framför sig när man planerar. Då kan det vara lättare att se aktiviteterna ur elevernas perspektiv. Hur kan alla delta? Vilka olika typer av stöd behöver vi ta med? Hur planerar vi för att ge eleverna förförståelse eller annan förberedelse? Behöver någon elev extra mycket förberedelse? Till exempel möjlighet att få bekanta sig med skogen tillsammans med personal i förväg?

RÖST 4

Det är positivt för lärandet att vara ute och när det gäller **den fysiska lärmiljön** utanför skolan så behöver vi som sagt fundera på hur alla ska kunna delta. Finns det några risker som kan uppstå? Finns det några personliga hjälpmedel som måste tas med? Och hur fungerar de på den plats där vi ska vara? Hittar alla? Och hur ska förflyttningarna ske under dagen? Goda förberedelser, det är A och O.

Fiktivt exempel 4 – Jag vill bara passa in

BERÄTTARRÖST

Alexandra går första året på gymnasiet. Innan höstlovet upptäcker hennes mentor att hon har börjat halka efter i lärandet. Det verkar vara svårt för henne att koncentrera sig. Hon skjuter upp saker till sista minuten eller lämnar in uppgifter som är halvfärdiga. De pratar om situationen. Alexandra berättar bland annat att hon har börjat känna sig allt mer stressad över att passa in och vara som alla andra, smart men ändå populär. Hon säger också att skolan har blivit så svår på gymnasiet. I grundskolan hade hon en lärare som kunde hjälpa henne mycket mer och ge henne mer stöd än vad hon får nu.

PAUS

RÖST 1

Det är viktigt att se och uppmärksamma alla elever innan man kan agera. Jag tänker utifrån ett **rättighetsperspektiv** att vi först måste ta reda på hur eleven mår i lärmiljöerna för att kunna ge rätt stöd. Det är ett tillsammansarbete mellan elev och mentor, andra lärare och elevhälsan. Det kan vara lätt att missa att involvera eleverna själva och istället gissa vilka deras behov är och vilket stöd som kan vara aktuellt. Då missar vi både att göra varje elev delaktig och att få med deras egna förslag på lösningar.

RÖST 2

Ja, vi vuxna glömmar lätt att eleverna ställs inför flera stora förändringar under sina år i skolan. **Den sociala lärmiljön** påverkas naturligtvis av att eleverna byter skola och får en ny mentor eller nya klasskamrater. Då blir det extra viktigt för oss som lärare att arbeta med relationerna, för att främja den grundläggande tryggheten som är en förutsättning för att kunna utvecklas och lära sig nya saker. Det är lätt att vi tror att eleverna klarar sig själva när de börjar gymnasiet och att de inte behöver tid för att lära känna varandra och sina nya lärare.

RÖST 3

Hm, i den här elevens fall kan vi fundera på om det finns information om **den pedagogiska lärmiljön**. Finns det något från elevens förra skola som borde ha nått alla lärare? En bra överlämning ger kunskap och förståelse för elevens behov av ledning och stimulans, extra anpassningar eller särskilt stöd som ska vara med i den pedagogiska planeringen. Sådan kunskap och förståelse hjälper oss att kunna utforma goda pedagogiska stödstrukturer. Till exempel i att ge eleverna rätt stöd för att kunna skriva en rapport, följa en arbetsbeskrivning eller hitta rätt studieteknik.

RÖST 4

Ja, det är viktigt att information från förra skolan följer med även när det gäller **den fysiska lärmiljön**. Det kan handla om att elever har svårt att orientera sig i nya lokaler eller att de tycker det är svårt att äta tillsammans med andra i matsalen på grund av psykisk ohälsa eller känslighet för dofter. För elever med hörsel- eller synnedättning är det särskilt viktigt att informationen överlämnas från den tidigare skolan i god tid, så att den mottagande skolan kan förbereda både lärmiljön och personalen. Att göra trygghetsvandringar eller att se till att det finns avgränsade, lugna platser för återhämtning under skoldagen det är bra för alla elever även på gymnasiet och i vuxenutbildningen.